

Kulturhistorisk förstudie inför planerade vindparker på Stöttingfjället

Stensele och Vilhelmina socknar
Lappland
Storumans och Vilhelmina kommuner
Västerbottens län

Britta Wennstedt Edvinger

Arkeologikum AB
2010-09-27

Bakgrund

Hemberget Energi AB planerar åtta vindparker på Stöttingfjället i Södra Lappland, närmare bestämt på höjderna kring Pauträsket. Inför kommande tillståndsprövning har man låtit utföra en förstudie i form av en kulturmiljöanalys av det berörda området. Uppdraget har utförts av Arkeologikum AB och resultatet presenteras här.

Syfte och målsättning

Förstudiens syfte är att byråmässigt kartlägga kulturvärden i och helt nära projektområdena. Vidare görs en bedömning av potentiell fornlämningsförekomst och en preliminär påverkansanalys.

Metod

Förstudien omfattar byråinventering och översiktlig fältbesiktning. Byråinventeringen har genomförts i form av excerpering av relevanta kulturhistoriska källmaterial. Fältbesiktningen har inneburit besök i samtliga projektområden utom Projektområde 1, Bergsäter, Projektområde 7, södra delen (Gardisjöleden), samt Projektområde 8, Räfteberget. Framför allt har projektområdenas topografi översiktligt kunnat studeras som underlag för bedömning av potential för förekomst av kulturhistoriska lämningstyper och frekvens. Ingen fältinventering har genomförts.

Material

Byråinventeringen har omfattat följande källmaterial:

- registrerade kulturhistoriska lämningar i FMIS, Riksantikvarieämbetets (RAÄ) informationssystem för fornminnen,
- samebyarnas markanvändningsredovisning på sametingets hemsida (www.sametinget.se/underlag),
- antikvariskt arkivmaterial i ATA, Antikvarisk-topografiskt arkiv i Stockholm,
- registrerade kulturhistoriska lämningar i Skogsstyrelsens databas *Skogens pärlor* (Kotten),
- allmänna kartor och äldre tryckta kartor samt lantmäteriakter med kartor i Lantmäteriets karttjänster (LMV),
- äldre belägg och uppteckningar av ortnamn i ortnamnsdatabasen vid Institutet för språk och folkminnen (SOFI),
- länsstyrelsens presentationer av värdefulla kulturmiljöer, byggnadsminnen och områden av riksintresse för kulturmiljövården (RIKMV),
- arkeologiska fynd och fyndsamlingar i Statens historiska museums

- fynddatabas (SHM),
- antikvarisk och etnografisk litteratur samt biblioteksdatabaser (LIBRIS och VITALIS).

Områdesbeskrivning

Stöttingfjället är ett löst definierat förfjällsområde som sträcker sig i riktning NV-SÖ från trakten av Fianberg till Lillögda, enligt vissa definitioner ända från Gardfjället vidare mot Bjurholm i SÖ. Det utgör vattendelare mellan Umeälven i norr och Ångermanälven i söder. Höjden över havet varierar mellan 400 och 700 meter. Berggrunden utgörs av huvudsakligen av revsundsgranit. Morän dominerar men inslaget av torvmark är omfattande. Stöttingfjället är ett av landets mest myrrika områden. I undersökningsområdet utgörs jordarten dock till största delen av morän. Vegetationen domineras i trädskiktet av granskog med inslag av fjällbjörkskog på de högsta nivåerna. I fältskiktet växer blåbärsris, örter och gräs.

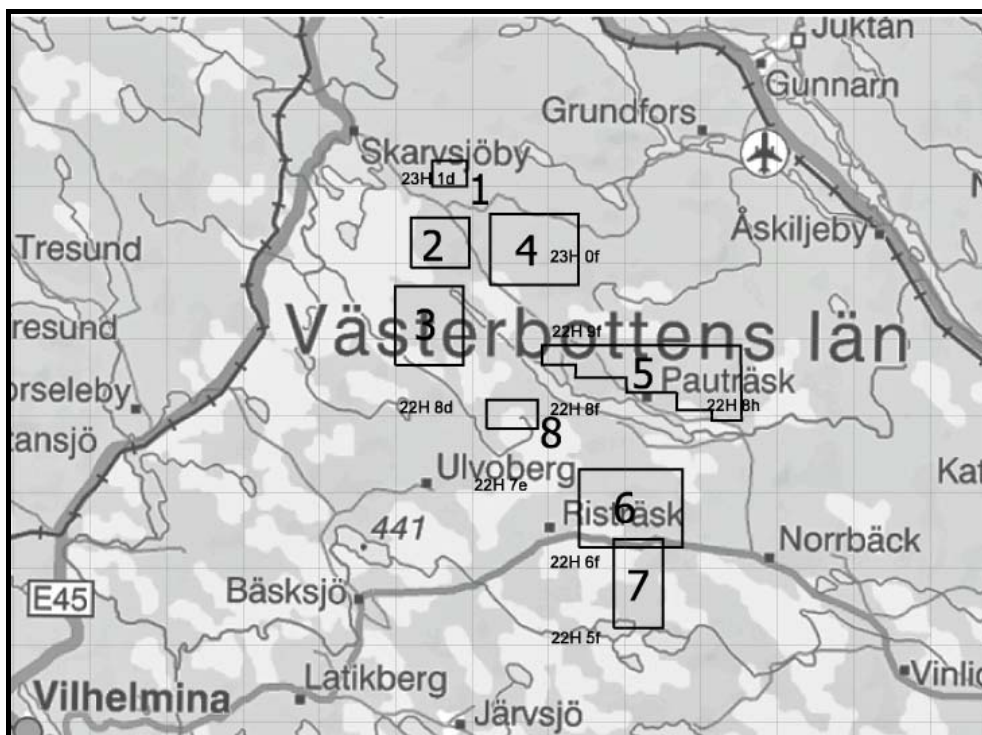
Tabell 1. De åtta projektområdena. Jfr figur 1.

Nr	Projektområde	Area hektar förstudie
1	Bergsäter	385
2	Hästliden	1 260
3	Simiskilä	2 295
4	Stormyrliden-Börtingberg	2 885
5	Bergnäs-Pavliden	3 910
6	Risliden	3 450
7	Gardisjöliden-Middagsberget	1 865
8	Räftberget	635

Tidigare antikvarisk verksamhet

Området fornminnesinventerades av RAÄ för ekonomiska kartan år 1974. På den tiden skedde fornminnesinventering i norra Sveriges inland i högt tempo, d.v.s. med låg täckningsgrad, och med huvudsaklig inriktning på registrering av lämningar kända genom publikationer eller muntlig tradition. Fornlämningsbegreppet hade inte nuvarande form, utan var ännu inriktat på lämningar med synlig begränsning ovan jord. Exempelvis förhistoriska boplatser och funktionella lämningar registrerades antingen utan att redovisas som fast fornlämning på tryckt ekonomisk karta eller inte alls.

De lämningar som utöver förstagångsinventeringen redovisas i FMIS härrör i stor utsträckning från år 2006 av läns museet granskade Skog & historia-objekt från dåvarande Skogsvårdsstyrelsens insamling av kulturminnen i skogsmark.

Figur 1. Undersökningsområdet består av åtta delområden som här utgör schablonmässigt återgivna preliminära projektområden för vindkraft. Skala 1:500 000.

Kulturmiljöanalys

Områden av riksintresse för kulturmiljövården

Fyra riksintresseområden omger projektområdena (tabell 1). Alla utom AC 42 Risträsk-Stöttingfjället ligger på tillräckligt avstånd för att inte beröras av de planerade vindparkerna. AC 42 Risträsk ligger i sydsluttning på SV-V sida om projektområdena 6 och 7. Vid avgränsningen av riksintresseområdet har Risträsket utelämnats trots att sjön är central för förståelse av byns blomstring (jfr Pettersson 1982:78 ff.).

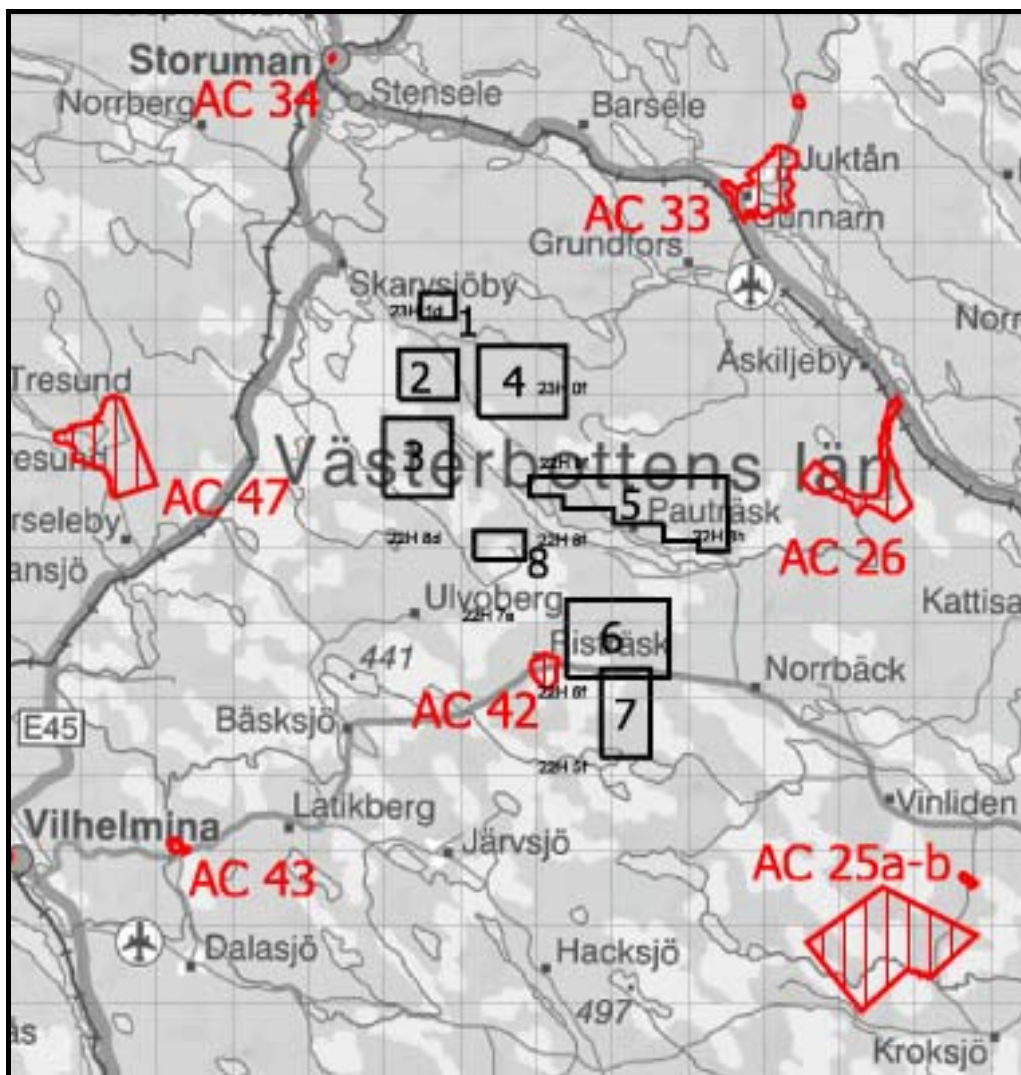
Avstånden mellan den planerade vindparken och riksintesseområdet är knappt två kilometer. Vindkraftverk kommer att vara synliga från utsiktslägen i byn och i siktstråket utmed väg 360.

Registrerade fasta fornlämningar och övriga kulturhistoriska lämningar

I projektområdena finns i dag inga kända fornlämningar. Projektområde 2, Hästliden, tangeras av tre lämningar, en sannolik ladurest vid Nedre Björkhobbmyran (Stensele 1029) och två härdar, båda stenfyllda, vid Kalvbäckmyran (Stensele 1014 och 1016).

Tabell 2. Områden av riksintresse för kulturmiljövården (RIKMV 2010-09-16).

RIKMV-nr	Benämning	Motivering	Avstånd till VKV
AC 25a-b	Stöttingfjällets byar: A) del av byn Bjurträsk, B) del av byn Fäbodliden	Bjurträsk - Söderby. Byar i lidläge med rikt bygnadsbestånd karaktäristiskt för 1800-talets agrarbebyggelse. I byn finns också ett missionshus. Omfattande översilningsängar, främst vid Norrån.	16,5 km
AC 26	Pausele-Pauliden	Övertvattnade våtmarker med ett omfattande kanalsystem som visar på ängsbrukets intensitet och betydelse före jordbrukets rationalisering under 1800-talet. Flottningslämningar. Fångstgropssystem.	6,5 km
AC 33	Gunnarns by–Juktåkolonin	A) Gunnarn. Bymiljö i skogsbygd vid Bastuträsket med bevarade ålderdomliga drag i bebyggelsemönstret och öppet omgivande odlingslandskap. Lapplands största jordbruksby. B) Juktån. Småbruk i skogsbygd med olagligt upptagna nybyggen som senare insynats som kronotorp, men avvecklats under 1950- och 1960-talen.	16,5 km
AC 34	Järnvägsmiljön i Storuman	Sammanhållen järnvägsmiljö med bebyggelse som bär drag av nationalromantik och 20-talsklassicism.	17,5 km
AC 42	Risträsk-Stöttingfjället	Välbevarad bymiljö i skogsbygd vilken först anlades som krononybygge på 1700-talet.	1,7 km
AC 43	Bäsksele	Odlingslandskap i skogsbygd. Bykärna med selbebyggelse från förra seklet där laga skiftets påverkan på odlingslandskapet ännu väl går att avläsa.	28,5 km
AC 47	Gråtanån	Fångstmiljö vid Gråtanån som ger en bild av de forntida fångstkulturernas levnadsvillkor i Norrlands inland under många årtusenden.	15,5 km

Figur 2. Riksintresseområden för kulturmiljövården i undersökningsområdets närhet: AC25a–b Bjurträsk, AC 26 Pauträsk-Pauliden, AC 33 Gunnarns by-Juktåkolonin, AC 34 Järnvägsmiljön i Storuman, AC 42 Risträsk, AC 43 Bäcksjö, AC47 Gråtanån. Jfr tabell 2. Skala 1:500 000.

Projektområde 3, Simiskilä, tangeras av en stenfylld härd (Stensele 1020). Den ligger på Kalvbäckens S sida, ca 1,7 kilometer nedströms de tidigare nämnda härdarna.

Det är symptomatiskt att registrerade lämningar ofta återfinns i dalbottnar och gärna vid vattendrag, d.v.s. i de områden där människor huvudsakligen rört sig i äldre tid. Det är av samma anledning som dessa terränglägen tilldelas mest resurser vid olika kulturhistoriska inventeringar. Avsaknaden av lämningar i andra terränglägen kan därför delvis vara skenbar.

Tabell 3. Registrerade kulturhistoriska lämningar i undersökningsområdet (FMIS och Skog & historia 2010-09-20). Jfr figur 3–5. Ej besiktigade i fält.

Socken	ID	Lämningstyp	Beskrivning	Antikvarisk bedömning	Anm.
Stensele	223	Minnesmärke	Minnessten	ökhl	
Stensele	224	Fångstgrop	Älg/ren	R	
Stensele	225	Härd		Uppgift om	
Stensele	226	Viste		Uppgift om	
Stensele	227	Övrigt	Gropar	B	Stabburholmen. Förvaringsanläggningar?
Stensele	546	Fyndplats	Kvartsitavslag	ökhl	
Stensele	565	Fångstgrop	Älg/ren	R	
Stensele	985	Boplatsgrop		R	
Stensele	986	Härd		R	
Stensele	987	Härd		R	
Stensele	988	Härd		R	
Stensele	989	Kolningsanläggning	Kolbotten, liggmila	R	
Stensele	996	Fångstgrop	Älg/ren	R	
Stensele	1001	Boplatksområde	4 härdar	R	
Stensele	1002	Kolningsanläggning	Kolbotten, resmila	ökhl	
Stensele	1004	Boplatsgrop		R	
Stensele	1013	Boplats	Skärvsten	R	
Stensele	1014	Härd		R	
Stensele	1015	Boplats	Skärvsten	ökhl	
Stensele	1016	Härd		R	
Stensele	1018	Härd		R	
Stensele	1020	Härd		R	
Stensele	1026	Plats med tradition		ökhl	Jfr Stensele 227
Stensele	1029	Husgrund, historisk tid		ökhl	
Lycksele	1616	Härd		R	
Lycksele	1621	Kemisk industri	Pottaskeugn	B	
Lycksele	1622	Förvaringsanläggning	Övrig	B	
Lycksele	1625	Härd		R	
Lycksele	1631	Härd		R	

Lycksele	1633	Härd		R	
Lycksele	1635	Härd		R	
SH	8328	Härd			Ej kvalitets-säkrad
Vilhelmina	690	Renvall		Uppg om	
Vilhelmina	691	Renvall		ökhl	
Vilhelmina	692	By-/gårdstomt		ökhl	
Vilhelmina	693	Offerplats		ökhl	
Vilhelmina	1196	Obestämbär	Lappgrav	ökhl	
Vilhelmina	2305	Renvall		ökhl	

R=fast fornlämning, B=bevakningsobjekt, ökhl=Övrig kulturhistorisk lämning, Uppg om=Uppgift om kulturhistorisk lämning

Arkeologiska fynd och fyndsamlingar

Det finns inga uppgifter om att fornyfynd tillvaratagits i projektområdena och inlämnats till kulturmiljövården (SHM). I Skarvsjöby i närheten och NV om det nordligaste projektområdet har man tidigare tillvaratagit en dolk av flinta och en spets av kvartsit (SHM 18329:1–2).

Ortnamn – smånamn

Ortnamn är viktiga indikatorer på såväl tidigare markanvändning som potentiella fysiska lämningar. Under denna förstudie har endast ortnamn på tryckta kartor beaktats. Det samiska ortnamnskicket har bara i liten utsträckning nått dessa utgåvor. Vidare är redovisning av smånamn, oavsett språk, alltid ofullständig: ekonomiska kartan gavs i Norrlands inland ut i skala 1:20 000. Av karttekniska skäl har därför många smånamn utelämnats.

Läget ovanför lappmarksgränsen och avsaknad av tidigt etablerad, fast bebyggelse eller tidig fastighetsbildning innebär att det saknas äldre, skriftliga ortnamnsbelägg i undersökningsområdet. Det är framför allt jordbrukskolonisationen på 1700- och 1800-talen som efterlämnat avtryck i de skriftliga källorna. De flesta av namnuppteckningarna är gjorda i sen tid och avser naturnamn som berättar om platsers egenskaper, till exempel *Svartliden*, *Stormyliden*, *Norrbäck*, *Snottermyran* och *Granhobben*. *Simiskilä* är namnet på en höjd i Projektområde 3. Betydelsen har inte kunnat fastställas här, men ortnamn utgör ett av mycket fåtaliga exempel på det äldre samiska ortnamnskicket som för övrigt i stor utsträckning gått förlorat.

De ortnamn som påträffats antyder bl.a. inte oväntat myrslätter (*Farfarhässjan*, *Tjuvslätten*), fåboddrift (*Fåbodmyran*, *Fåbodtjärnen*), administrativa gränser (ortnamn på *-rå*), (tillfälliga) bostäder (*Erik-Larskojan*, *Kåtabäcken*, *Kåtamyran*), såg- och mjölkvarnar (*Kvarnbäcken*, *Kvarnmyran*). Tryckta kartor redovisar inga namn på *-ledning*, som annars är

vanligt förekommande i regionen på grund av damm- och silängesbrukets stora omfattning i äldre tid. Ortnamn på *damm*- förekommer på flera platser men utanför projektområdena. Dammar byggdes i området både för över-silning och flottning (Risberg 2010-09-21).

Historiska kartor och lantmäteriakter

Den äldsta karta som upprättats över området är Jonas Geddas karta över Ume lappmark år 1671, upprättad på initiativ av dåvarande KB Jonas Graan. Kartan är något yngre än den äldsta beskrivningen av dåvarande Ume lappmark (Niurenius 1645) och ungefär samtidig med Johannes Schefferus Laponia (1673). Geddas karta förvaras i Riksarkivet och har inte kunnat studeras i samband med denna förstudie. På kartan finns två lappskatteländ med namnet Stöttingsland vid gränsen till *Ångermanna lappmark*. Enligt beskrivningen till kartan kallades landen *Wuaddi*, vilket översatts med 'jämnt och slätt land'. Detta namn levde kvar på 1800-talet, när Jonas Nensén upptecknade *Vaddeje* som beteckning för Stöttingfjället. (Lundkvist 1973:410 f.)

Med Lappmarksplakatet år 1673 uppmuntrades jordbrukskolonisation i Lappmarken. Nybyggen uppläts med skattelättnader på samiska skatteländ eftersom samerna antogs ha nytta endast av renbetet, fisket och jakten, inte av jorden. Lappmarksplakatet år 1673 följdes av ytterligare ett år 1695. Rekryteringen av nybyggare i lappmarkerna hade varit svår.

År 1751 hade Lapplands gränser fastställts. Kartmaterialet är småskaligt och innehåller ingen information av omedelbar relevans i detta sammanhang. Avvittringen under 1800-talets andra hälft innebar en omfattande administration men har inte genererat kartmaterial över undersökningsområdet. Vid laga skiftet som genomfördes i slutet av 1800- och början av 1900-talet upprättades storskaliga kartor över byarna.

De äldsta tryckta kartorna över området är generalstabskartan som gavs ut 1898 (48 Vilhelmina) och 1902 (49 Lycksele). I norra Sverige utgavs denna karta i skala 1:200 000. Småskaligheten innebär att få detaljer är redovisade, men byar, färdvägar och vissa annan bebyggelse såsom exempelvis fäbodrar har satts ut. 1970-talets utgåva av ekonomiska kartan är förhållandevis detaljrik trots utgivning i skala 1:20 000. Det är huvudsakligen dessa kartblad som genererat kulturhistoriskt intressant information i form av ortnamn och potentiella lämningar (figur 3–5, tabell 4). Indikationer i och nära bebyggelsen har utelämnats i sammanställningen i tabell 4, dels av karttekniska skäl, dels på grund av att byarna inte annat än visuellt berörs av den planerade vindkraftsutbyggnaden.

Renskötsel i äldre tid

Undersökningsområdet ligger på gränsen mellan två fjällsamebyar, Vapsten i norr och Vilhelmina norra i söder. Det är framför allt den nordligare samebyn som berörs. Flera flyttleder redovisas i samebyns markanvänd-

ningsredovisning i dalgångar i anslutning till projektområdena men inte på höjderna (Irenmark 2010-09-27). I dag finns en hage vid Simiskilä.

Ernst Mankers (1953) sammanfattning av fjällrenskötsel i Sverige år 1945 visar hur en flyttled för Vapstens sameby sträcker sig via Pauträsket och undersökningsområdet vidare mot Örräsk i SO. Ett rastställe under höstflyttningen redovisas i Bergnäs (1953:196).

Ingen av Vilhelmina norra samebys redovisade flyttleder ansluter till undersökningsområdet.

Heliga platser

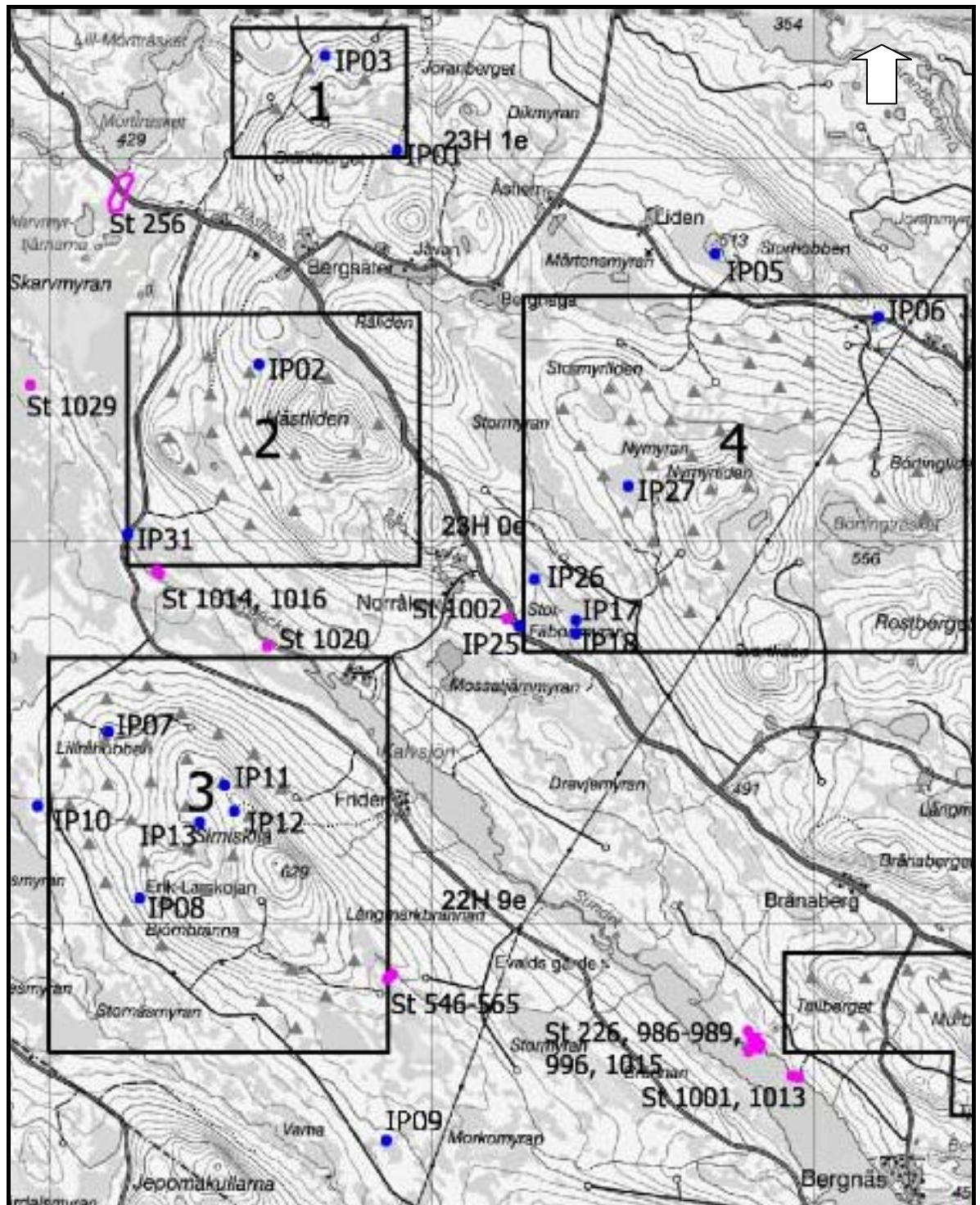
Det finns två registrerade offerplatser i undersökningsområdets närhet. Den ena återfinns i Bäksjö (Manker #452, 1957:267) och utgörs av en 250 meter lång strandvall som bildar en tröskel mellan Bäksjön och en större myr. Platsen ligger ca 14 kilometer V om Risträsk. Här gjordes år 1931 ett offerplatsfynd som består av ben och renhorn, små metallföremål såsom spännen, hängkors, fragment av tenn- och bronsbleck och silvermynt samt glaspärlor, glimmerskivor och fragment av hartstätning (Serning 1956:160). Mynten är präglade på 1100- och 1200-talen. Fyndet är det hittills sydligaste av de s.k. samiska metalldepåerna (Zachrisson 1984) och ligger vid en gammal flyttled inom Vilhelmina norra sameby. Offerplatsen är registrerad som RAÄ-nummer 211.

En annan offerplats ligger strax S om Risträsk (Vilhelmina 693). De fysiska spåren är av ett slag som morfologiskt känns igen från beskrivningar av samiska offerplatser (Kristoffer Sjulssons minnen 1979:63 f.), men offerplatsen uppges ha jämnats med marken under 1800-talet och sedan återuppbyggt (FMIS). En intressant iakttagelse är namnet på platsen, Murslätta, som lokalt antas ha sin bakgrund i att offerplatsen varit inhägnad. Det leder i sin tur tankarna till de ringformiga samiska offerplatser som påträffats på andra håll i norra Fennoskandien (Wennstedt 1989, Wennstedt Edvinger & Broadbent 2006). Det saknas andra belägg för att den aktuella offerplatsen varit muromgärdad. Offerplatsen ligger med god marginal utanför projektområdena, ca 3,5 kilometer från närmaste planerade vindkraftverk, och berörs därför inte av vindkraftsutbyggnaden.

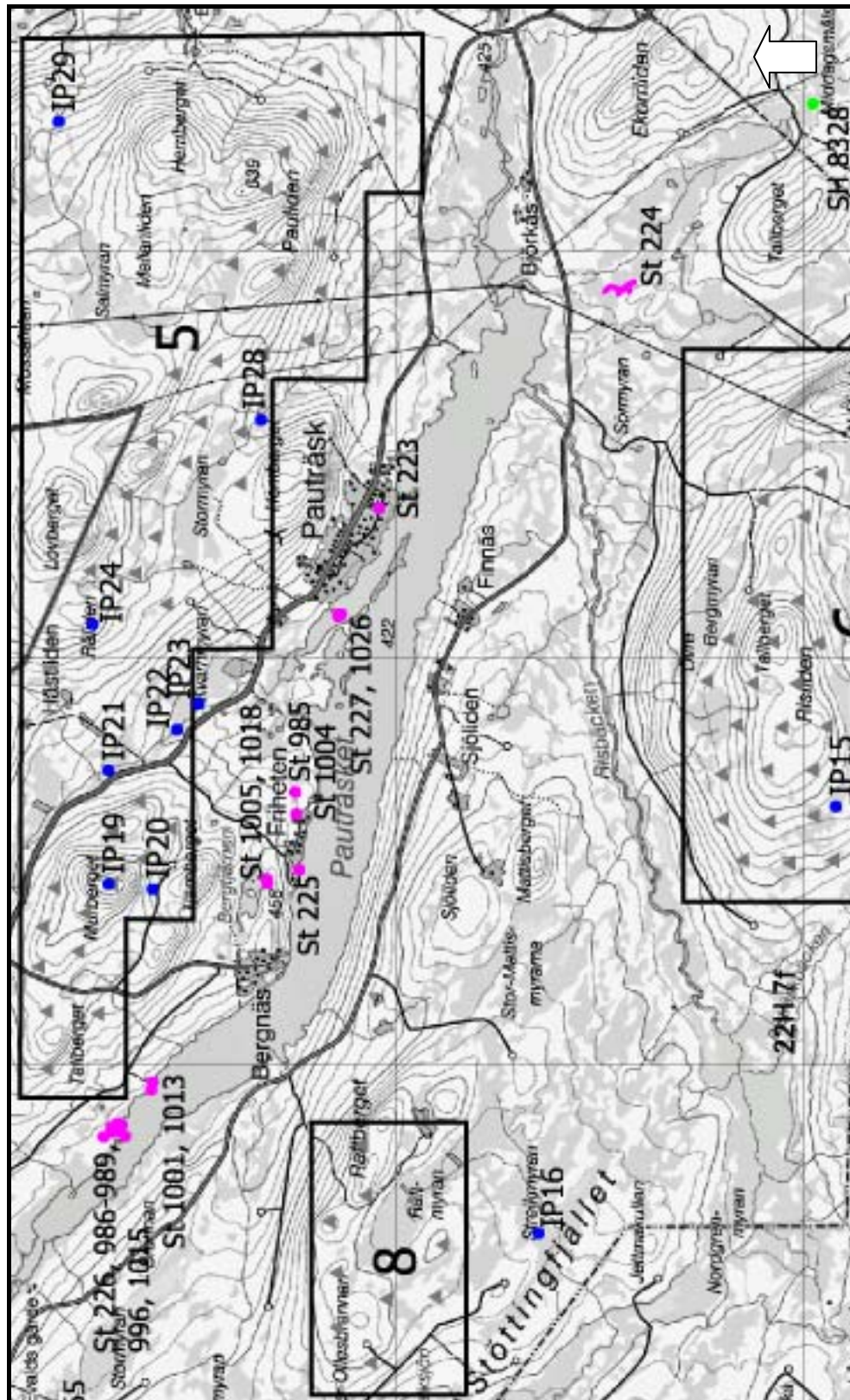
Bebyggelse och byggnadsminnen

Först under perioden 1750–1800 koloniserades lappskatteländen på Stöttingfjället av bönder. Nybyggena placerades i det äldsta skedet högt på lidernas sydsidor, där klimatet var som gynnsammast.

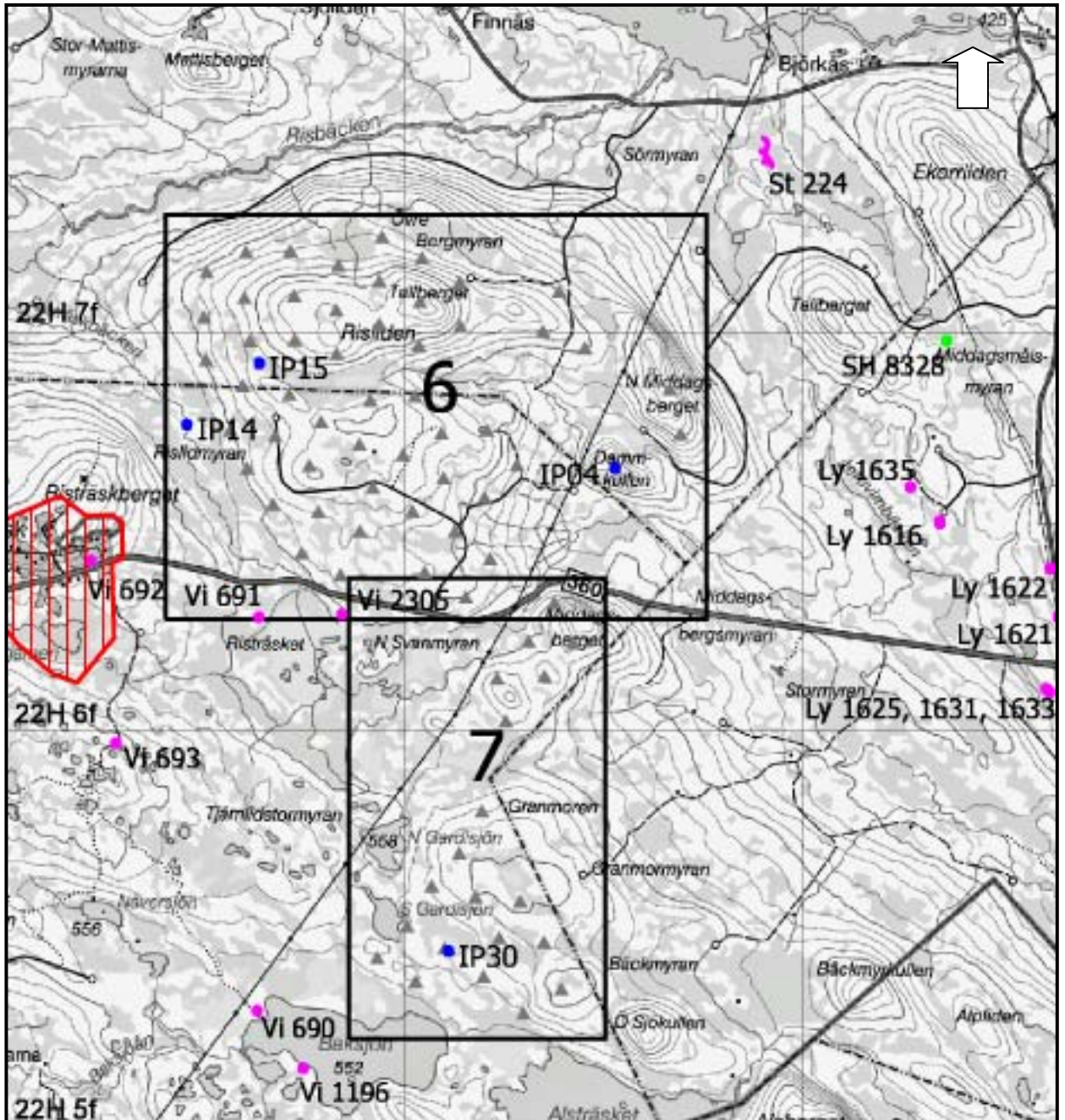
Inne i projektområdena finns ingen fast bebyggelse och, med enstaka undantag, inte heller några byggnader. I Risträsk finns flera antikvariskt intressanta byggnader och allmänna medel har avsatts för renovering av några av dem (Dahlström 2003a, 2003b). Närmaste byggnadsminnesförklarade byggnader återfinns i tätorterna Storuman och Vilhelmina utanför vindparkernas influensområde.

Figur 3. Registrerade lämningar (St-nummer) och intressepunkter (IP-nummer) i undersökningsområdet. Jfr tabell 4. Grå triangel är preliminärt placerat vindkraftverk. Underlag: vägkartan © Lantmäteriet, Gävle, 2009. Medgivande I 2009_00927. Skala 1:80 000.

Figur 4. Registrerade lämningar (St-nummer) och intressepunkter (IP-nummer) i undersökningsområdet. Jfr tabell 4. Grå triangel är preliminärt placerat vindkraftverk. Underlag: vägmätningen © Lantmäteriet, Gävle, 2009. Medgivande I 2009_00927. Skala 1:80 000.

Figur 5. Registrerade lämningar (St-nummer, Vi-nummer och Ly-nummer samt SH-nummer) och intressepunkter (IP-nummer) i undersökningsområdet. Jfr tabell 4. Grå triangel är preliminärt placerat vindkraftverk. Underlag: vägkartan © Lantmäteriet, Gävle, 2009. Medgivande I 2009_00927. Skala 1:80 000.

Tabell 4. Intressepunkter med potentiella kulturhistoriska lämningar i undersökningsområdet. Ej besiktigade i fält.

nr	X	Y	(Möjlig) Lämningstyp	Ortnamn	Beskrivning	Anmärkning
IP01	7205100	1569535			Stig	
IP02	7202305	1567735		Tjuvslätten	M yrslättermark med ladrest?	
IP03	7206330	1568605			Samfällighet	Täkt, kvarnplats etc.
IP04	7183300	1582655		Dammkullen	Översilnings- och flottningsdammar	
IP05	7203745	1573705	Fäbod	Fäbodtjärnen	Fäbodlämning?	
IP06	7202920	1575840	Husgrund, historisk tid	-	2 uthus på ek.karta	
IP07	7197505	1565770	Gränsmärke	Lillråhobben		Ev. i befintlig sockengräns
IP08	7195335	1566180	Husgrund, historisk tid	Erik-Larskojan	Skogskoja	Sämre skick
IP09	7192165	1569400	Viste/kåta	Kåtamyran		
IP10	7196535	1564840	Husgrund, historisk tid		Koja på ek.karta	
IP11	7196805	1567290	Husgrund, historisk tid		Fäbodlämning alt. gårdstomt	1 befintlig byggnad
IP12	7196470	1567420	Husgrund, historisk tid		Fäbodlämning alt. gårdstomt	1 befintlig byggnad
IP13	7196320	1566960			Samfällighet	Täkt, kvarnplats etc.
IP14	7183850	1577280			Samfällighet	Täkt, kvarnplats etc.
IP15	7184620	1578185	Gränsmärke	Björkråmyran		
IP16	7188265	1572945			Samfällighet	Täkt, kvarnplats etc.
IP17	7198965	1571880	Fäbod	Stor-Fäbodmyran		Jfr IP18
IP18	7198785	1571880	Fäbod	Fäbodbäcken		Jfr IP17
IP19	7193535	1577230		Murberget		
IP20	7192995	1577170			Samfällighet	Täkt, kvarnplats etc.
IP21	7193535	1578625	Kvarn	Kvarnbäcken		Jfr IP22-23
IP22	7192695	1579125	Kvarn	Lill-Kvarnmyran		Jfr IP21 och 23
IP23	7192435	1579445	Kvarn	Kvarnmyran		Jfr IP21 och 22
IP24	7193735	1580420	Gränsmärke	Räliden		Ev. i befintlig gräns
IP25	7198885	1571140			Samfällighet	Täkt, kvarnplats etc.
IP26	7199500	1571340		Farfarhässjan	M yrslättermark med ladrest?	

IP27	7200710	1572565		Störmyran	Myrslättermark med ladrest?	
IP28	7191670	1582935	Viste/kåta	Kåtabäcken		
IP29	7194145	1586595	Kvarn	Kvarnbäcken		
IP30	7177235	1580560	Husgrund, historisk tid		Koja/lada på ek.karta	
IP 31	7200085	1566019	Färdväg		Kyrkstig	Skyltad

Konklusion

Denna preliminära sammanställning av arkiv- och andra källmaterial visar följande:

- (1) undersökningsområdet är ett höglänt utmarksområde som i huvudsak saknar naturgeografiska förutsättningar för de höga frekvenser av fasta fornlämningar eller komplexa kulturmiljöer som brukar återfinnas vid exempelvis forna strandlinjer vid kusten eller på stränder till sjösystem i inlandet;
- (2) denna förstudie har inneburit att indikationer på nyttjande som kan ha efterlämnat fysiska spår framkommit i undersökningsområdet, men bara i några fall inne i projektområdena. Sannolikt skulle fördjupade studier, resultera i smärre öknings av antalet kända kulturhistoriska lämningar. I första hand torde dessa härröra från äldre tiders jakt/fångst, traditionell renskötsel, fäboddrift och jordbruk samt nyare tiders skogsbruk;
- (3) vissa terränglägen torde vara mera produktiva än andra när det gäller att lokalisera sådana lämningar, exempelvis vid bäckar och myrkanter, i sadellägen mellan höjder och i de mera flacka terränglägena i undersökningsområdets sydliga delar;
- (4) inget tyder på att sådana lämningar skulle vara av en sådan art eller frekvens att de i något avseende omöjliggör en vindkraftsutbyggnad i projektområdena;
- (5) det är troligt att kulturhistoriska lämningar kommer att visuellt påverkas av en vindkraftsutbyggnad, men med en viss flexibilitet i vindparkens utformning torde värdefulla lämningar eller kulturmiljöer – om sådana framkommer – helt kunna undvikas och kvarligga inne i vindparken utan ingrepp,
- (6) från riksintresset AC 42 Risträsk kommer vindkraftverk i vissa utsiktslägen att vara synliga, nämligen från byns högst belägna delar och utmed siktstråket vid landsvägen. Denna visuella påverkan reduceras av avstånden (1,7–2,3 kilometer) mellan riksintresseområdets avgränsning och den närmast belägna vindparken (Risleden). Vindkraftsutbyggnaden bedöms därför inte innebära någon påtaglig skada på riksintresseområdet. Avståndet från Risträsk till övriga projektområden överstiger fem kilometer, vilket betyder att dessa inte behöver beaktas i samband med riksintresset,
- (7) andra planerade vindparker i regionen ligger på större avstånd från de här aktuella vindparkerna och bedöms inte ha någon betydelse vid värdering av kulturmiljöpåverkan av de här behandlade planerade vindkraftverken på Stöttingfjället.

Referenser

Skrifter och databaser

Dahlström, Peder, 2003a. *Reparation på Enkelkorsbyggnad. Risträsk 2:7, 2:8*. Byggnadsantikvartisk rapport. Västerbottens museum. Umeå.

Dahlström, Peder, 2003b. *Renovering av härbre med stolpunderrede. Risträsk 2:14*. Byggnadsantikvartisk rapport. Västerbottens museum. Umeå.

Edvinger, Britta Wennstedt, & Noel D. Broadbent, 2006. Saami Circular Sacrificial Sites in Northern Coastal Sweden. *Acta Borealia* 23(1), s. 24–55.

FMIS Riksantikvarieämbetets informationssystem för fornminnen. www.fmis.raa.se/cocoon/fornsok/search.html, 2010-08-25.

Gothe, Richard, 1948. *Finnkolonisationen inom Ångermanland, Södra Lappmarken och Jämtland: kultur- och bebyggelsehistoriska undersökningar från 15-, 16- och 1700-talen*. Stockholm.

Irenmark – Sametinget. www.sametinget.se, 2010-09-27.

Kristoffer Sjulssons minnen, 1979. Se Pettersson, O.P.

Kotten – Skogsstyrelsen (*Skogens pärlor*). www.skogsstyrelsen.se/episerver4/templates/kartmall.aspx?id=38343, 2010-08-25.

Lundkvist, Tyko, 1973. *Av ris och rot: en bebyggelsehistorisk skildring av bygderna efter Lögdeälven från havet upp till Källsjön: utredningen berör socknarna Nordmaling, Bjurholm, Trehörningsjö, Fredrika, Åsele och Vilhelmina, Angermannia, Härnösand*.

Manker, Ernst, 1953. *The nomadism of the Swedish Mountain Lapps: the Siidas and their migratory routes in 1945*. *Acta Lapponica* 7. Stockholm.

Manker, Ernst, 1957. *Lapparnas heliga ställen: kultplatser och offerkult i belysning av Nordiska museets och landsantikvariernas fältundersökningar*. *Acta Lapponica* 13. Stockholm.

Niurenius, Olaus Petri, [ca] 1645 [1905]. Lappland, eller beskrivning över den nordiska trakt, som lapparne bebo i de avlägsnaste delarne av Skandien eller Sverge. I *Svenska landsmål och svenskt folkliv* 17:4 (Karl Bernhard Wiklund, red.), s. 7-23. Uppsala.

Pamp, Bengt, 1988. *Ortnamnen i Sverige*. 5:e uppl. Lund.

Pettersson, Olof Petter, 1946. *Gamla byar i Vilhelmina*. 3, *Skogstrakterna i öster och Volgsjötrakten*, *Etnologiska källskrifter* 1. Stockholm.

Pettersson, Olof Petter, 1979. *Kristoffer Sjulssons minnen*. (Nordiska museet.) Stockholm.

SHM – Statens historiska museum. mis.historiska.se/mis/sok/sok.asp, 2010-08-25.

SOFI www.sofi.se/ortnamnsregistret 2010-09-27.

SOL 2003. *Svenskt ortnamnslexikon*. (Språk- och folkminnesinstitutet.) Uppsala.

Serning, Inga, 1956. *Lapska offerplatsfynd*. Acta Lapponica 11. Stockholm.

Wennstedt, Britta, 1989. Kultplatser i Övre Norrlands kustland. *Oknytt* 3–4, s. 23-34.

Zachrisson, Inger, 1984. *De samiska metalldepåerna år 1000–1350*. (Archaeology & Environment 3. Umeå universitet.) Umeå.

Muntliga uppgifter

Risberg, Joakim. Risträsk. 2010-09-23.

Äldre kartor

Rikets allmänna kartverks arkiv

Ekonomiska kartan. 1975. 22H 4-5 g-h Alsberget. Skala 1:20 000.

Ekonomiska kartan. 1975. 22H 6-7 e-f Risträsk. Skala 1:20 000.

Ekonomiska kartan. 1975. 22H 6-7 g-h Norrbäck. Skala 1:20 000.

Ekonomiska kartan. 1975. 22H 8-9 c-d Simiskilä. Skala 1:20 000.

Ekonomiska kartan. 1975. 22H 8-9 e-f Bergnäs. Skala 1:20 000.

Ekonomiska kartan. 1975. 22H 8-9 g-h Björnabäck. Skala 1:20 000.

Ekonomiska kartan. 1974. 23H 0-1 c-d Skarvsjöby. Skala 1:20 000.

Ekonomiska kartan. 1974. 23H 0-1 e-f Joranträsk. Skala 1:20 000.

Generalstabskartan. 1898. 48 Vilhelmina. Skala 1:200 000.

Generalstabskartan. 1902. 49 Lycksele. Skala 1:200 000.

Lantmäterimyndigheternas arkiv

Aktbeteckning 24-ste-33

Län Västerbottens län

Kommun Storuman

Datum 1904-10-24

Åtgärd Laga skifte

Antal bilder 1852

Lantmäteristyrelsens arkiv

Aktbeteckning Z34-106:1

Län Västerbottens län

Socken Vilhelmina socken

Ort Risträsk nr 1-2

Åtgärd Laga skifte

Datum 1899

Lantmätare Sven Johan Johansson

Bilaga 1. Fotoförteckning

ID	bildnr	motiv	riktn mot	fotograf	datum
AC2010-73-AC	0001	Från Risträsk mot Simiskilä och Hästliden	N	Britta Wennstedt Edvinger	2010-09-21
AC2010-73-AC	0004	Gårdstomt med kulturhistoriskt intressant bebyggelse	Ö	Britta Wennstedt Edvinger	2010-09-21
AC2010-73-AC	0005	Hemsjön från övre delen av Risträsk	SÖ	Britta Wennstedt Edvinger	2010-09-21
AC2010-73-AC	0009	Byväg Risträsk	Ö	Britta Wennstedt Edvinger	2010-09-21
AC2010-73-AC	0015	Skola Risträsk	N	Britta Wennstedt Edvinger	2010-09-21
AC2010-73-AC	0016	Väg 360 mot planerade VKV	ÖSÖ	Britta Wennstedt Edvinger	2010-09-21
AC2010-73-AC	0017	Åker Risträsk	ÖSÖ	Britta Wennstedt Edvinger	2010-09-21
AC2010-73-AC	0019	Risträsket	S	Britta Wennstedt Edvinger	2010-09-21
AC2010-73-AC	0021	Brattmyrkullen (Gamm-Risliden)	N	Britta Wennstedt Edvinger	2010-09-21
AC2010-73-AC	0022	Pauträsk med Pavliden med planerade VKV från Risliden	N	Britta Wennstedt Edvinger	2010-09-21
AC2010-73-AC	0024	Räftberget, del av planerad vindpark	S	Britta Wennstedt Edvinger	2010-09-21
AC2010-73-AC	0025	Bergnäs	NÖ	Britta Wennstedt Edvinger	2010-09-21
AC2010-73-AC	0027	Räftberget vindpark	S	Britta Wennstedt Edvinger	2010-09-21
AC2010-73-AC	0031	Utsikt mot Börtingberg	S	Britta Wennstedt Edvinger	2010-09-21
AC2010-73-AC	0035	Hästliden med mast t.v.	SSÖ	Britta Wennstedt Edvinger	2010-09-21
AC2010-73-AC	0036	Från Hästliden mot Alsberget med Risliden och Pauträsket	SÖ	Britta Wennstedt Edvinger	2010-09-21

Bilaga 2. Påsiktssbilder

AC2010-73-AC-0001

AC2010-73-AC-0015

AC2010-73-AC-0004

AC2010-73-AC-0016

AC2010-73-AC-0005

AC2010-73-AC-0017

AC2010-73-AC-0009

AC2010-73-AC-0019

AC2010-73-AC-0021

AC2010-73-AC-0027

AC2010-73-AC-0022

AC2010-73-AC-0031

AC2010-73-AC-0024

AC2010-73-AC-0035

AC2010-73-AC-0025

AC2010-73-AC-0036

